

יומא נא

משה שווערד

1. תוספות יומא דף נא/א

נוקמה בפסח - נראה משום דחטאת ואילו של אהרן לא הוה ליה למיתנינהו בלשון זבח סתמא דלא אשכחן דאיקרי זבח אבל פסח כתיב פסח הוא תימה לי לוקמה בפסח ראשון ...

2. תוספות רא"ש על יומא דף נא/א

ורב ששת וכו' נוקמה בפסח. הקשה ה"ר אלחנן היכי מיתוקמא בפסח הא קתני ונוהג בצבור כביחיד, ואי בעי למימר כמו שנוהג ביחיד בפסח שני כך נוהג בצבור בראשון, אדרבה הראשון הוא עיקר, בשלמא הא דמוקי לה באילו של אהרן ניחא דעולה נוהגת בצבור כביחיד, וי"ל דלר' נתן דאמר בפסחים כל ישראל יוצאים בפסח אחד דאכילה לא מעכבא ניחא וה"ק ונוהג בצבור אע"פ שאין כולן אוכלין כביחיד.

3. שערם מצויינים בהלכה

דף נא. קסבר אין שוחטין הפסח על היחיד. פירש"י וכיון דאינו בא בלא שותפות אין עושה תמורה. ובהגה' הרש"ש הקשה הא היחיד מותר להקדישו לפסח, אלא שאח"כ ממנים עליו אחרים, וא"כ טרם שהמנו עליו עדיין הוא קרבן יחיד ועושה תמורה. [וכטל תורה ציין על הגמרא פסחים (צט.) כיון דאמר ר' יהודה אין שוחטין הפסח על היחיד, מעיקרא לאמנויי אחרים בהדיה קאי, וכאחד מבני חבורה דמי, וביאר שם הר"ח, וכאילו האי דאחי עכשיו ומנייה בהדיה על פסחו כמתחילה בהדיה הוא, וא"כ גם מעיקרא קרבן שותפים הוא, אלא שלא ביררו הבעלים]

4. הערות מהרב אלישיב

קסבר אין שוחטין את הפסח על היחיד. ופירש"י וכיון דאינו בא בלא שותפות אינו עושה תמורה והדברים צ"ב טובא דהא עצם הקדישו שייך הוא ביחיד דהרי יחיד יכול להקדישו כמה ימים קודם י"ד ויהיה קדוש ומקרי קרבן שלו רק יש דין נוסף דצריך לשחטו על מגויים נוספים ולא על היחיד. אבל מ"מ קודם לכן שם קרבן יחיד עליו ולמה לא יעשה תמורה. [וכפשטות חזינא בדברי הגמ' דכיון דמלכתחילה לא שייך דין הקרבנו כי אם ע"י מגויים. הרי דמלכתחילה נמי לא שייך למיקרי שם קרבן יחיד דהני מצד מצבו כדשתא לא שייך בו דין קרבן. ושפיר מילתא הא דאין עושה תמורה.]

[וכרוחק הוה אפשר לרחות דלעולם לבתר דהקדיש קודם שמינה אחרים שם קרבן יחיד עליו אבל ברייתא דחומר בזבח וכו' כיון דנקטה מילתא דדוחה את השבת ואת הטומאה וזה איירי על זמן הקרבנו הי"נ מילתא דעושה תמורה נמי איירי בשעת הקרבה [עכ"פ נמי בשעת הקרבה] ואז כיון דאיכא מגויים ומוכרח הוא לזה הרי אינו עושה תמורה.]

5. ריטב"א על יומא דף נא/א

ונוקמה בפסח שני הקשה ה"ר אלחנן דא"כ היכי קתני שנוהג בצבור שהרי אין פסח שני אלא ביחידים דצבור אינו נדחין ותירץ ר"י ז"ל דאתיא אליבא דר' נתן דסבר דאכילה אינה מעכבא וכל ישראל יוצאים בפסח א' ומש"ה קרי קרבן צבור שדינו כק"צ שאין אכילה מעכבת בו:

6. ספר אתון דאורייתא - כלל יב

בו ידובר בענין מדות הקדשים דבעי' בהו שינה לעכב ושאי' למידין בהם למד מן הלמד ומהו הנקרא קדשים לענין המדות האלה: דע דהא דקיי"ל דבכה"ת אין חילוק בין לכתחלה לדיעבד ואילו גבי קדשים בעי' שינה עליו הכתוב לעכב ראוי להסתפק אם הלמ"מ הוא בקדשים דכל שלא שינה בו הכתוב אינו מעכב או מקרא ילפי' לי' ואי מקרא ילפי' לי' ראוי לדעת מהו המקרא הזה וראיתי בתוס' זבחים ד"ד ע"ב ד"ה אימא דאהא דמייתת התם קראי דלכתחילה בעי' זביחה לשמה בקדשים ופרך דא"כ היכי דשחט שלא לשמה ליפסלו ומשני אמר קרא מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לך' אלקיך נדבה האי נדבה נדר הוא אלא אם כמו שנדרת עשית יאה נדר ואם לאו נדבה יאה והקשו שם התוס' דמאי פריך דהיכא ששחט שלא לשמה ליפסלו הא בקדשים קי"ל דבעי' שינה עליו הכתוב לעכב וכתבו ע"ז בסוף הדיבור וז"ל ואי נאמר דבכל דוכתי דמצרכינן שינה לעכב היינו מהכא מדכתיב מוצא שפתיך וכו' אתי שפיר הא דפריך דליפסלו עכ"ל הרי דסבירא להו ז"ל לומר דמקרא ילפי' לי' וק"ל דא"כ מדוע לא ילפי' מקדשים אכל התורה דנבעי שינה לעכב דבשלמא אי הלמ"מ היא בקדשים ניחא דאין דנין מהלכה אבל אי מקרא ילפי' לי' שפיר קשה ואין לומר דחולין מקדשים לא ילפי' דז"א דהוה רק משום קדשים חמירי אבל קולא אדרבה נוכל לילף מק"ל וכדמוכח להדיא בר"פ האיש מקדש דלא ילפי' שליחות בקדשים מתרומה וגירושין דמה להנך שכן חול אצל קדשים אבל תרומה וגירושין מקדשים שפיר ילפי' בק"ל דמה קדשים דחמירי מהני שליחות תרומה וגירושין דקילי לא כ"ש דמהני לולי הפירכא דמה לקדשים שכן רוב מעשיהם ע"י שליח יעו"ש וצ"ע ויעיין ברשב"א חולין פרק כל הבשר שכ' דהא דדם שבישלו אינו עובר עליו זהו רק בקדשים אבל בחולין עובר דחולין מקדשים לא ילפי' בין לקולא ובין לחומרא עכ"ל וצ"ע ג' מש"ס ר"פ הא"מ הנ"ל דמפורש להדיא איפכא: וי"ל דהא דבעלמא קי"ל דאין חילוק בדאורייתא בין לכתחלה לדיעבד י"ל דמקורו הוא מדרשא דר' אילא בירושלמי פרק האורג והובא בר"ן פ' כל שעה דלענין שאין יוצאין במהב"ע דריש התם קרא דאלה המצוות אם עשיתן כמצוותן הן מצוות ואם לאו אינן מצוות עכ"ל וע"כ כל שהצריך הכתוב דבר לכתחלה במצוה והאדם לא עשה את הדבר ההוא א"כ הרי לא עשה כמצוותו וממילא אינן מצוות כלל ושפיר לא יצא אפי' דיעבד אלא דהא איכא קרא דמוצא שפתיך וגו' המורה להיפוך דבעי' שינה לעכב ע"כ מכח סתירת המקראות האלה שפיר אמרי' דקרא דמוצא שפתיך אתי לקדשים הזומים לו ולא לחולין ושיש חילוק בזה בין חולין לקדשים ודו"ק:

7. תוספות יומא דף נא/ב

ועבוד שתי פרוכת - תימה וליעבוד פרוכת אחת שעוביה אמה ולי נראה דמשמע להו לרבנן פי' דקרא והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש וגו' (שמות כו) שמצד חיצון של פרוכת יאה קדש ומתחילת עוביה ולפנים יאה הכל קדש קדשים ולהכי לא מצי למיעבד פרוכת אחת שעוביה אמה ולאוקמה במקום אמה טרקסין דילמא קדושתה כלחוץ ונמצא דמתחילת עוביה ולפנים אינו הכל קדש קדשים ... אבל רבי יוסי סבירא ליה [1] והבדילה הפרוכת היינו בין חלל לחלל דחלל שחוצה לה קדש וחלל שלפנים הימנה קדשי הקדשים דעביד עוביה אמה [2] אי נמי דילמא פשיטא ליה דקדושת אמה טרקסין כלפנים נמצא דלדידיה דמתחילת עוביה ולפנים הוי קדש קדשים:

8. ריטב"א על יומא דף נא/ב

[3]... ולר"י דלא עביד אלא פרוכת אחת אית לו למימר דלדידיה ליכא האי ספיקא וק"ל דקדושתיה כלפנים או כלחוץ אלא דלא איתפרש לן אי כלפנים ס"ל או כלחוץ.

9. תוספות רא"ש על יומא דף נא/ב

מספקא להו קדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ. ולכן עשו שתי פרוכות ור' יוסי סבר דלא מספקא להו וקדושתיה כלפנים שמו הפרוכת כלפי חוץ והיה חלל ההיכל לפני ולפנים עשרים ואחת אמה ואי קדושתיה כלחוץ שמו הפרוכת כלפי פנים והיה אורך ההיכל מ"א אמה, ואין לחוש במה שמוספים על אורך ההיכל או בית קדשי הקדשים כיון דבלאו הכי היתה קדושת מקום החומה באותה קדושה, וא"ת ולרבנן נהי דמספקא להו למה עשו שתי פרוכות בשלמא כלפי פנים לא היו יכולים לעשות הפרוכת דשמא ילכו הכהנים על מקום החומה והוא קדוש קדושת פנים אבל לצד חוץ למה לא עשו הפרוכת מאי נפ"מ אם הוסיפו על בית קדשי הקדשים, וי"ל דשמא ילך ביום הכיפורים על מקום החומה ויקטיר קטורת ונמצא מקטיר קטורת בחוץ. ריב"א:

10. שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן תנ

בדבר אשר העיר הרב ר' מעשיל נ"י מיושבי ירושלים תובב"א בדבר הנקבים שיש ביסוד כותל מערבי של הר הבית שאסור לבעל קרי ולכל מי שטומאה יוצאה עליו מגופו להכניס אצבעו בנקבים יען ביאה במקצת שמה ביאה כבש"ס זבחים (דף ל"ב ע"ב): (א) תשובה. הנה יש לברר בזה איזה ספיקות. האחד אם עובי חומה של הר הבית נתקדש. הב' אם הר הבית קדיש רק ע"ג הרצפה או קדיש עד התהום כמו העזרה דאיתא בזבחים (כ"ד ע"א) כי קדיש דוד עד ארעית תהומא קדיש. הג' אם דין ביאה במקצת שמה ביאה הוא גם בהר הבית. הד' אם הא דשהה בעזרה כשעור השתחווי' חייב אם דין זה גם בביאה במקצת: (ב) והנה פסחים (פ"ה ע"ב) החלונות ועובי החומה כלפנים ומפורש שם בגמ' (פ"ו ע"א) דהיינו בחומת עזרה דקאמר בשלמא חלונות בשוים לקרקע עזרה אלא עובי החומה היכי משכחת לה ומשני משכחת לה בשורא ובר שורא. הנה דבחומת עזרה מיירי. ורש"י במשנה פירש בחומת ירושלים. ורמב"ם הביאה פ"ו [ה"ג] מה' בית הבחירה בחומת העזרה ובפ"י מה' מעה"ק ה"ה וכן ספ"ב מה' מע"ש בחומת ירושלים. אך בחומת הר הבית לא מצינו. ולכאורה מהיכא תיתי לחלק ביניהם: (ג) אך ביומא (נ"ב ע"א) באמה טרקסין הוא כותל המפסקת בין היכל ובין ק"ק מספקא להו אם קדושתו כלפנים או כלחוץ. ולכאורה כיון דעובי חומה כלפנים ה"נ יהי' כמו ק"ק. ע"כ לאו כולהו בחדא מחתא מחתינהו. ואם באנו ליתן טעם בדבר נוכל לומר משום שלהעזרה וחומת ירושלים כיון דיכולין להוסיף עליהם כמפורש ריש סנהדרין ורפ"ב דשבועות וברמב"ם פ"ו מה' בה"ב ה"י ז"ל יש לב"ד רשות להוסיף על העיר ועל העזרות. ע"כ קידשו אותם ממנ"פ אם כך שורת הזין טוב. ואם לאו הא בידם לקדש ע"כ בודאי קידשו אותם שלא יהי' ספק בדבר ונצטרך לילך להחמיר לכאן ולכאן. אך חומת הר הבית דלא מצינו שיכולין להוסיף תלוי בספיקא דאמה טרקסין. או יש לחלק בשלמא עזרה יש בה קולא להיתר אכילת ק"ק ושחיטת קדשים קלים וכן חומת ירושלים לאכילת קדשים קלים ומע"ש ע"כ קידשו אותם. אבל הר הבית שאין בה שום קולא לא קידשו אותה: (ד) ובירושלמי פרק כיצד צולין (פסחים נו ע"א) בהא דלא קידשו שערי ירושלים מפני המצורעים שיהו מגינים עליהן בחמה מפני החמה חקר למה לא קידשו שערי הר הבית כי הזבים יש להם מקום בכל ירושלים. ומסיים מהדעמיו סנדלים בשערי הר הבית מוכח דלא נתקדשו. ומוכח לכאורה דפשיטא ליה דעובי חומה נתקדשה דאי לא נתקדשה מה טעם צריך בעובי פתח. אך י"ל דירושלמי נמי ס"ל דין עובי החומה כדן אמה טרקסין. ומבעיא ליה בשערי הר הבית שיתקדשו מספק. והוכיח מהא שנתנו שם סנדלים דלא קדשו

אפי' מספק. דמפורש פ"ק דיבמות [ו' ע"ב] דלית ליה בסנדליו להר הבית הוא איסור תורה. דיליף לה מקרא דומקדשי תיראו וסד"א לחומרא. העולה מזה דמסברא מקום חומת הר הבית קדיש מספק. מיהו יש לחלק בין אמה טרקסין שהמחיצה שייכא גם אל היכל כמו אל ק"ק. משא"כ מחיצת הר הבית שאין לה שייכות אל ירושלים רק להר הבית.

11. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן א

ה) ובהיכל עצמו איכא ספק על האמה טרקסין שבין ההיכל לבית קה"ק אי קדושתו כלפנים או כלחוץ ובבית שני עבוד ב' פרוכות וביניהן אמה וכתבו התוס' יומא (נ"א ע"ב) ד"ה ועבוד דמש"ה היו צריכים לעשות ב' פרוכות משום דכתיב והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש וגו' ומשמע שמצד חיצון של פרוכת יהיה קודש ומתחילת עוביה ולפנים יהא הכל ק"ק וכיון דהוי ספק לפיכך הוצרכו לעשות ב' פרוכות ע"ש והנה לפ"ז איכא ספק על ב' הפרוכות לאיזה יש דין פרוכת אם לחיצונה או לפנימית ויש לעיין בהזאת של יוה"כ היכא עביד בשלמא לתלמודא דידן דאין הדם צריך ליגע בפרוכת שפיר אלא בירושלמי יומא פ"ה הלכה ד' איכא פלוגתא דאמרינן שם אית תני צריך שיהיו נוגע ואית תני א"צ שיהא נוגע א"כ למ"ד צריך שיהא נוגע כיון דאיכא ספק לאיזה יש דין פרוכת א"כ צריך ליתן על שתיהן ולא אשכחן שצריך ליתן ולחזור וליתן וצ"ע:

ובת"י יומא שם ד"ה מספקא לא ס"ל כהתוס' הנ"ל וכתבו ז"ל ולרבנן נמי אי לא הוי מספקא להו לא הוי עבדי ב' פרוכות שאין לחוש אי מוסיפין על אויר ההיכל או בית קה"ק וא"ת בשלמא לצד פנים אסור לעשות פרוכת דדילמא נכנסים שם לצורך עבודת היכל והוא קדוש קדושת פנים אלא לצד חוץ למה לא יעשוה מה יש לחוש י"ל כי פעמים יכנסו שם להקטיר קטורת בין הבדים שבולטין בפרוכת כמין ב' דדי אשה וא"כ היה מקטיר בחוץ עכ"ל ונראה מזה דס"ל דמצד הפרוכת עצמה יכול לעשות בכל מקום שירצה מבפנים או מבחוץ ורק משום גזירה שמא יכנסו לשם בשעת עבודת ההיכל או שמא יקטיר שם קטורת של לפני ולפנים וצריך ב' פרוכות כדי שיהיו לו היכר א"כ לשיטת הת"י אתו שפיר דיכולים ליתן הדם על הפרוכת החיצונה

ואף אי אמה טרקסין קדושתה כלחוץ י"ל דין פרוכת ויכול ליתן שם הזאותיו:

אך על הת"י יש לעיין מהא דאמרינן בכתובות (ק"ו.) וביומא (נ"ד.) אמר רב י"ג פרוכות היו במקדש כו' שנים בדביר ושנים כנגדן בעליה למה היה צריך ב' פרוכות כנגדן בעליה בשלמא להתוס' דעל הב' פרוכות הוי ספק לאיזה יש דין פרוכת א"כ אף למעלה כיון דאף שם צריך פרוכת להבדיל בין הקודש לבית קה"ק א"כ גם שם צריך ב' פרוכות מטעם ספק אך להת"י דלמטה צריך ב' פרוכות רק משום היכר בשעת עבודת ההיכל ובשעת עבודת דלפני ולפנים א"כ בעליה דליכא עבודות כלל דאין נכנסים לשם אלא פעם אחת בשבוע או פעם אחת ביוכל לידע מה היא צריכה כדאמרינן בפסחים (פ"ו.) א"כ למה צריך שם ב' פרוכות: והנה זה דמספקא לן באמה טרקסין אי קדושתיה כלפנים או כלחוץ הוא משום דמספקא לן בפ"ה המקרא כדאמרינן ביומא (נ"ב.) ובעזרה פשיטא לן דמקום החומה כלפנים כדאמרינן בפסחים (פ"ה ע"ב) דהחלונות ועובי

החומה כלפנים ובהיכל לא נתפרש אי עובי הכתלים כלפנים או כלחוץ והנה יש לדייק ממ"ש רש"י ז"ל (בשבעות ט"ז.) על הא דאמרינן שם דכשהיו בונין היו עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרות אלא שבהיכל בונין מבחוץ ובעזרה בונין מבפנים וכתב רש"י ז"ל דמש"ה היו בונין בהיכל מבחוץ היינו שהיו הקלעים פרוסים לפני מעובי החומה כדי שלא יזונו הבונים את עיניהם מהיכל ע"ש ומהו יש לדייק דס"ל לרש"י ז"ל דעובי החומה של ההיכל הוא כלפנים דאי כלחוץ למה לרש"י ז"ל לומר הטעם שלא יזונו עיניהם תיפוק ליה כיון דהיה צריך לעשות הקלעים כדי שיהיו לו דין היכל ויהא יכול להקריב כדאמרינן שם בגמרא א"כ ודאי שאי אפשר להכניס בהקלעים רק מה ששייך להיכל ואי מקום עובי החומה אינם כלפנים איך אפשר להכניסן בהקלעים [ובעזרה זה שבונין בפנים הוא משום דבעזרה מקום עובי החומה כלפנים כדאמרינן בפסחים] ואף לפי מה דדחינן שם בגמרא דלעולם ס"ל קדושה ראשונה קידשה לע"ל וקלעים לצניעותא בעלמא ע"כ זה קאי רק אקלעים דעזרות אבל קלעים להיכל ע"כ צריך לעשות אף אי קידשה לע"ל דבשביל הזאות הפנימיות צריך להיות בית דוקא ולא סגי בקדושת המקום לחודא כדאמרינן בובחים (מ' ע"א) דאם נפחתה תקרה של היכל לא היה מזה דבעינן אוהל מועד א"כ ע"כ צריך לעשות קלעים להיכל ורק לעזרה א"צ הקלעים רק לצניעותא בעלמא דבעזרה סגי בקדושת המקום לחודא וא"צ קלעים כדאמרינן שם בגמרא דאוכלין ק"ק אפ"י שאין קלעים והקלעים הם רק לצניעותא בעלמא והיינו כדי שלא יהא כהן עומד ע"ג המזבח וכל העם רואים אותו מבחוץ כדאמרינן בובחים (נ"ט ע"ב) ומדכתב רש"י ז"ל הטעם דבהיכל בונין מבחוץ הוא משום שלא יזונו עיניהם מן ההיכל יש לדייק דס"ל דעובי החומה כלפנים אך יש לדייק גם לאיך גיסא אי עובי החומה כלפנים א"כ איך עושין הקלעים לפנים הא ממעט בהיכל ושמא בזה אין קפידא וכמ"ש הת"י בפרוכת דאין לחוש אי מוסיפין על אויר ההיכל וגורעים מבית קה"ק או איפכא [הנה בפסחים (נ"ז.) אמרינן בעזרות קדשים שהקדושים בעליהם לשמים דלא היו ימים מועטים עד שחיפו את ההיכל כולו בטבלאות של זהב שהם אמה על אמה בעובי דינר זהב ולרגל היו מקפלין אותן ומניחין אותן ע"ג מעלה בהר הבית ע"ש וי"ל דמש"ה לא קבעום ולא ביטלום לגבי כותל דא"כ היה מוסיף על עובי הכתלים ואף אי נימא דמדת עובי הכתלים אינו מעכב מ"מ לכתחילה ודאי אסור כן דמוסיף אבניו וכתביה הכל בכתב כו' וכמו אמה טרקסין דלא היה אפשר בבית שני להוסיף על עוביו כדאמרינן בפ"ק דב"ב (ג'.) והתם אין הטעם דמעט באויר ההיכל או בית קה"ק דזה לא איכפת לן כמ"ש הת"י אלא דאין להוסיף על עובי הכתלים דהוי מוסיף אבנין]:

12. הערות מהרב אלישיב

ואיסתפקא להו רבנן בקדושתה...ועבוד ב' פרוכות. וכי הראשונים דא"א לעשות רק פנים ואותו אמה טרקסין להשאר בלא פרוכת. דהרי איכא למיחש שיכנסו לשם בביאה ויקנית דהרי לא יבדילו בין זה להיכל עצמו ויחשבו שהוא חלק מההיכל. ולעשות רק מבחוץ לאמה טרקסין ואותה אמה ישאר צמוד לקה"ק הי"נ דא"א דהרי כיון דנכנס הכה"ג להזות לפני ולפנים ולהקטיר קטורת שמקטירים בבין הבדים ושמא יקטירם באותו אמה דהרי בין הבדים היו בולטים שם תמצא מקטיר בחוץ.

ולכאורה צ"ב אמאי נסתפקו בבית שני יותר מבית ראשון. והרי בבית ראשון שהיה בני מחיצת אמה שמבדלת ביניהם. מ"מ הרי היה שם נכניסה לקה"ק והיה שם פרוכת משום צניעותא וכדלקמן (נ"ג.) וא"כ באותו חלל של הפתח איכא לספקי מה דינו והיו צריכים לעשות שני פרוכות אחד מבחוץ ואחד מבפנים ומדוע יסתפקו רק בבית שני שלא היה אמה טרקסין.

ולכאורה היה נראה דבבית ראשון היו יורעים מה דינו של אותו אמה ולא הסתפקו בו והיה להם דין ברור בזה ורק בבית שני נשתכח. אמנם כבר כתב השפ"א דאם ידעו בבית ראשון ודאי דאינו מסתבר לומר דנשתכח בבית שני דהרי בומן בית שני היה כמה זקנים שהיו בימי בית ראשון וכמבואר בגמ' דהללו שמחים והללו בוכים דהיינו אותן שראו מקדש ראשון.

והיה אפשר לומר ע"פ המבואר בפסחים [פה:] דאיתא שם במתניתין מן האגף ולפנים כלפנים מן האגף ולחוץ כלחוץ ודנה שם הגמ' מה דינו של האגף עצמו דהיינו

13. הערות מהרב אלישיב

שם. והקשו הראשונים הא בעינן להוות על הפרוכת המבדלת בין קדש לקה"ק דמרו של פר וא"כ הכא בבית שני שעשה שני פרוכות ומה על הראשון שהוא צמוד להיכל וא"כ היה אם אמה טרקסין הוה מן ההיכל נמצא שאין זה פרוכת המבדלת בין קדש לקה"ק ונמצא דלא יצא ידי הזאה. והניחא למאן דס"ל לקמן [נז.] דהזאה שעל הפרוכת לא הוה מזה על הפרוכת אלא כנגד פרוכת א"כ אפשר דה"נ נוכח מיקרי אע"פ שיש פרוכת המבדלת. אלא למ"ד התם דעל הפרוכת ממש תקשה דה"נ אפשר שלא יזה על הפרוכת שמעיקר הדין.

והנה בתוספתא [פ"ב דיומא הי"א] איתא דמהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכות המבדלות בין הקדש ובין קה"ק וביניהן אמה וכו' ר' יוסי אומר לא היה שם אלא פרוכת אחת שנא' וכו' אמרו לו מה ת"ל בין הקדש ובין קדש הקדשים אמר להם וכו'. והנה ממה דהם אמרו לו דקרא מפורש דבעי בין הקדש ובין קדש הקדשים ש"מ דבקרא פליגי וס"ל לרבנן דפליגי אר"י דבעינן שיהא מחיצה מבדלת בין הקדש ושיהא עוד מחיצה שמבדלת בין קדש הקדשים, דבין ובין משמע תרתי. והיינו שהיה צריך להבדיל בין הקדש למקום מסוים וכן בין קה"ק למקום מסוים והיינו דשייך ענין שני הבדלות ואם אמרה תורה דיש שני הבדלות ש"מ דאותו אמה היה דבר נפרד מן הקדש ונפרד מקה"ק, ושפיר אמרה תורה לעשות שני הבדלות להבדיל את גמר ההיכל ולהבדיל את תחילת קה"ק ומשום דאיכא מקום באמצע. ומה שלא עשו במשכן שני הבדלות. דודאי לא דיברה תורה בענין שני הבדלות אלא במקום ששייך ענין של שני הבדלות וכגון שיש אמה באמצע אבל התם שלא היה לא שייך ענין שני הבדלות ונראה פשוט דבבית ראשון שהיה אמה טרקסין א"כ פשוט שאותו מחיצה בנויה היתה משמשת לשני מבדילים דהרי מצד אחד היה מבדיל בין ההיכל ומצד השני היה מבדיל בין קה"ק ושפיר יש כאן בין ובין.

עכ"פ מפשטות דברי התוספתא מבואר דס"ל לתנא דהתם דלא כסוגין דמצד ספק עבדי תרתי אלא דלדעת ת"ק דפליגי א"ר יוסי הרי דס"ל דמדאורייתא בעינן תרי פרוכות וגילתה התורה דינא דאמה טרקסין. [נא.ה.] וליכא למימר דכוונת התוספתא הוא דלרבנן בעינן מחיצה שתבדיל בין שניהם וא"כ באמה טרקסין כיון דהוה ספק צריך לעשות שניהם שיתקיים דין הבדלה. דא"כ מה השיב להם ר"י.

ואם באנו לזה לא תקשה מה שהוקשה בתחילת הדברים למ"ד דהיה מזה על הפרוכת הרי נמצא דאם אמה טרקסין כלחוף א"כ עיקר הפרוכת בפנים ועליו לא היה מזה ולרבננו ניחא דזה המ"ד יסבור דדינא דרבנן אינו מדין ספק אלא מדין ודאי והוא דהאמה טרקסין היה מקום בפני"ע וכודאי היה מתקיים דין מחיצה בפרוכת החיצונה והוא דין המבדיל בין ההיכל ושפיר היה מזה עליו. ולהלכה דנקטינן דכנגד הפרוכת היה מזה ולא על הפרוכת א"כ שפיר נקטינן דטעמא דרבנן הוא כפשטות סוגיא דגן דהוה מצד ספק ואין שום חסרון בהזאות דהרי לא מזה על הפרוכת אלא כנגד, ונוכח מיקרי גם אם יש פרוכת מבדלת.

14. תוספות רי"ד מסכת יומא דף נא עמוד ב

שם לעולם כ"י יוסי ס"ל. וא"ל שולחנות צפון ודרום מונחין מפרש קרא הכי הכא בשולחנו של משה רבינו שיהי' פניו לצפון יהי' לו השלחנות של משה חמשה מימינו וחמשה (לשמאלו) שימינו יבא למזרח ושמאלו למערב דומיא דמזבח העולה שהעולה לכבש ופניו לצפון יבא מימינו למזרח ושמאלו למערב ומהכא מהכא דעורה שולחנות שעשה שלמה הי' בבית שני דהא מתני' בבית שני מוקמינן מדקתני פרכת וקשיא לי מדתנן ובשקלים בפ' ששי שלשה עשר שולחנות הי' במקדש שמנה של שיש בבית המטבחים שעליהן מדיחין את הקרבים ושנים במערב הכבש האחד של שיש ואחד של כסף על של שיש נותנין את האברים ועל של כסף כלי שרת ושנים באולם מבפנים על פתח הבית אחד של שיש ואחד של זהב. על של שיש נותנין להם הפנים בכניסתו. ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקודש ולא מורידין. ואחד של זהב מבפנים שעליו לחם הפנים תמיד אלמא לא הי' בהיכל אלא שלחן אחד בלבד בבית שני:

15. מהרש"א על יומא דף נא/ב

בד"ה שלחנות צפון כו' וא"ת אף בין המזבח כו' באמצע ההיכל כו' אלא משוך קימעא כלפי חוץ עכ"ל. יש לדקדק לפי זה דא"כ מה הרויח כ"ג לילך מצד צפון בין שלחן למזבח דכיון שהיו השלחנות מגיעין י' אמות דהיינו עד חצי רוחב ההיכל והמזבח היה

עומד באמצע ההיכל משוך לצד מזרח א"כ ע"כ כשהיה הולך מצד צפון היה מקיף המזבח והלך באלכסון עד שהגיע לדרום השלחנות והיה הולך שם אצלן עד שמגיע לצפון למקום הפריפה של הפרוכת כמו כן היה יכול להלוך מצד דרום בין מנורה למזבח ולהקיף המזבח ולילך באלכסון עד השלחנות והולך אצלן עד שמגיע לצפון למקום הפריפה של הפרוכת וי"ל
המזבח לא היה עומד ממש באמצע ההיכל אלא דתחילת כותל המזבח מצד צפון היה מתחיל באמצע ההיכל וכן נראה מפרש"י דלמאי דס"ד שלא היה משוך לצד מזרח ולא קשיא ליה אלא שאין דרך בין השלחנות למזבח ולא קשיא ליה שהרי לא היה המזבח באמצע ממש אלא דתחילת כותל צפון של המזבח מתחיל מאמצע ההיכל והשתא למאי דאוקמא שהיה משוך המזבח לצד מזרח נמי לא היה ממש באמצע אלא שכותלו לצד צפון היה מתחיל מאמצע ההיכל דהיינו נגד סוף השלחנות וא"כ לא היה מקיף את המזבח כשהיה הולך לצד צפון אבל לצד דרום היה מקיף המזבח הרבה מצד דרום ומערב עד שהיה מגיע באלכסון עד השלחנות ודו"ק:

16. רש"י מסכת יומא דף נא עמוד ב

ד"ה שולחנות צפון. ע"י מהרש"א. אבל עדיין לא תיקן כלום דהלא רוחב גופו של כ"ג אמה ע"י מנחות (צט) ברש"י ד"ה אלא למ"ד מזרח. ובשבת (צט) בתד"ה אמתא יתירה. וביותר שהיה נושא בידיו הכף והמחתה. וא"כ ע"כ כשהיה מגיע לשולחנות היה נצרך להתעקם לצד דרום ולילך נגד רוחב המזבח מכוון. והרי כמו זה היה יכול לילך לדרום המזבח. ולשיטתו היה צ"ל דצד הצפוני של מזבח היה משוך מחצי ההיכל ולדרום בכמו אמה. **ולענין קושייתו נ"ל** דאף שלא היה מרויח כלום לקצר דרכו בהתהלכו לצפון (ואם נאמר דהמזבח היה עומד מכוון באמצע ההיכל היה מרבה עוד בעיקומו אמה משאם היה הולך בדרום והמהרש"א ל"ד בקושייתו שלא היה מרויח דאדרבה שהפסיד עוד) **מ"מ צפון חשיב טפי כדאשכחן בשלהי סוכה דהנכנסין חולקין בצפון** ע"ש בגמ' ופרש"י:

17. רבינו חננאל מסכת יומא דף נב עמוד א

ור' יוסי אמר לך חביבין ישראל שלא הצריכן [הכתוב] לזה. הלא תראה כי בכל השנה הצריכו [הכ'] לכהן במקום שליח הקשת הרמונים בתוך הפעמונים כי בשעה שיבא אל הקדש ללבוש המעיל שהוא כשליח המגיד כלומר רוצה ליכנס כדכתיב והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקדש וגו' **ועכשיו ביה"כ בבואו לפני ולפנים לא הצריכו לזה המעיל לפיכך לא חיישינן להא דקאמר ר' יהודה:**

18. רש"י מסכת יומא דף נב עמוד א

ור' יוסי אמר לך חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח - **אלא כל אחד ואחד מתפלל על עצמו**. שנאמר אשר ידעון איש נגע לבבו ופרש כפיו אל הבית הזה (מלכים א ח). הלכך חביב הוא שלוחן ליכנס לפומבי.

19. תוספות ישנים מסכת יומא דף נב עמוד א

חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח. **פירש רש"י** שכל אחד מתפלל לעצמו שנאמר אשר ידעון איש נגע לבבו וגו' **ואין נראה דאדרבה בהא כתיב חביבותא טפי גבי נכרים דכתיב ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי** על כן נראה כפירוש ר"ח שלא הצריכן הכתוב לשליח ביום הכפורים שבכל שנה היו פעמוני זהב ורומן כשנכנס להיכל להשמיע קול כאדם ששולח שליח להודיע שהוא בא אבל ביה"כ היה נכנס בבגדי לבן בפנים ולא היה נשמע קולו בבואו אל הקודש ולכך כיון דאיכא חביבות כל כך מצי עייל להדיא. מ"ר:

20. הערות מהרב אלישיב

נ"ב ע"א

חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח. ופירש"י אלא כל אחד ואחד מתפלל על עצמו שנא' אשר ידעון איש נגע לבבו ופרש כפיו אל הבית הזה הלכך חביב הוא שלוחן ליכנס בפומבי, וכתב התו"י דפירש"י אינו נראה דאדרבה כהא כתיבא חביבותא טפי גבי נכרים דכתיב החם ככל אשר יקרא אליך הנכרי.

ונראה פשוט דלא קשיא מידי דמקום שבא להקשות שם מבואר דברי רש"י דעיקר קושייתו הוה דאדרבה בתפילת שלמה מבואר דלישראל לא אמר שישמע הקב"ה כל אשר יקרא אליך. ולעומת זה בנכרי כתיב שישמע הכל הרי הנכרי עריפא על ישראל. אמנם כבר עמד שם רש"י בפי' על מלכים וכתב דבנכרי כתיב ככל אשר יקרא אליך הנכרי ובישראל הוא אומר ונתת לאיש ככל דרכיו. אלא לפי שישאל מכיר בהקב"ה וידע שהיכולת בידו ואם אין תפילתו נשמעת תולה את הדבר בעצמו ובחטאו. אבל ע"ג קורא תגר ואומר בית ששמו הולך לסוף העולם נתיגעתי לכמה דרכים ובאתי ודתפילתי בו ולא מצאתי בו ממש כשם שאין ממש בעו"ג לפיכך ככל אשר יקרא אליך הנכרי אבל ישראל אם אתה רואה שהוא משחית בממנו את חבריו אל תתן לו. הרי מבוארים הרברים היטב דדוקא כשישראל קורא. והוא קורא באמת ששב מדרכו הרעה, מה שהקב"ה שומע ומקבל דבריו היינו משום מעלתו של נפש הישראלי שיש בכח עצמו לפנות יחידי ולבקש רחמים על עצמו הוה מצד עצם בקשתו שנענית אם הוה באמת. וא"כ פשוט הוא שכשלא חזר באמת ועדיין ממך חבריו בידו לא תתקבל תפילתו דהרי עיקר קבלת תפילתו הוא משום בקשתו וחזרתו בתשובה והקב"ה מקבלו מצד בקשתו. נמצא דמתוך חסרונו אתה רואה את מעלתו הגדולה.

אבל בנכרי הרי מצד עצם בקשתו אינו ראוי שתתקבל תפילתו אפילו ששב באמת דאין בו אותו מעלה שיהא כל אחד ואחד מתפלל מעצמו ותתקבל תפילתו אלא ביקש שלמה שהקב"ה יקבל תפילתו מפני חילול השם וכמפורש בקרא דגם אל הנכרי וגו' ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי למען ידעון כל עמי הארץ את שמך הרי דכל קבלת תפילתו הוא משום קדושת השם ולכן יעשה הקב"ה כל מה שביקש כדי שלא יצא חילול ד' שזה לא שייך גבי ישראל וכמו שפרש"י. א"כ לא חוינן כאן שום מעלה בבקשת הנכרי מצד עצם התפילה דאין כאן שום מעלה בתפילה אלא שזה נענה מצד חילול ד'

ולא משום מעלת התפילה ואדרבה נראה דכיון דרק מצד חילול ד' נתקבלה תפילתו אין כאן קבלת תפילה ממש דהרי בעצם לא נתכפר לו אלא בדבוק מן הזמנים שלא ירגיש ולא יהא חילול ד' ודאי יתקם בו מה שעשה משא"כ בישראל דמדין קבלת תפילת עצמו קאתי ודאי אם נתקבל נתקבל לגמרי נמצא דבבכרי דמתוך המעלה שלו אתה רואה חסרונו. ושפיר פירש"י דמקרא דהתם מבואר דדוקא בישראל כל אחד ואחד מתפלל ע"ע דדוקא בהם איכא המעלה דמתקבל תפלתם מצד עצם התפילה ולכן הוה כפרה גמורה. וזה פשוט שזה כונת רש"י עכ"כ שתמיהה הוא על התו"י מה שתמה דאדרבה ממקום קושיתו שם מבואר ביאור הדברים.

והתו"י כתב לבאר דברי הגמ' כפי הר"ח שלא הצריכן הכתוב לשליח היינו דבכל השנה הצריכו לכהן שהוא שליח הקשת הרמונים בתוך הפעמונים שבשעה שיבוא אל הקדש ללבוש המעיל שהוא כשליח המגיד כלומר שרצה ליכנס. וכי אבל עכשיו ביה"כ בבואו לפני ולפנים לא הצריכו לזה המעיל לפי חשיבותו.

ובדאי רש"י לא היה יכול לפרש כהאי מילתא דהרי לעיל [מד:] פירש"י בהא דביוה"כ הוה לה נישתיק פירש"י דהוה למחתה טבעת בראשה שמקשקש ומשמיע קולו וכך שלא היה מעיל היו עושים זוג על המחתה שיהא נשמע קולו ושפיר דלא פירש"י כאן כדברי הר"ח.

21. מהר"ץ חיות [עירובין גז]

דף ג' ע"א נמרא זכא תלוח לנו נחם לו לא זכא ולרשע שפסיו כל מנעת. כי דברי רש"י דשקים מלוד וריל דבכונה ע"פ אמרם בחנחומא ס' תרומה ושנא נרש"י ה"פ שזה אמרנו כהפלת שלמס וגם חל סכרי וגו' ונח וסתפלל אל כניס סוס וגו' ועשית ככל אשר יקרא אליך סוכרי. אבל ישראל כסאז מלפלל לסניך כניס סוס כתיב והת לאיש ככל דרכיו אשר תדע אם לבנו. כי לא ישראל סוכע כניס ולתם יודע סכניס מכעיסים אל סתן לו. וכן אם סוכע נכניס ולתם יודע שפסיו לנפס כן אל סתן

לו. רק אשר תדע אם לבנו. וסוכרי כתיב ונתם ככל אשר יקרא אליך מה שכתבנו מתן סן לו סף אם יגרוס לו רשע לנסוף. וגם כאל אם זכא שפסיו לו תלוח לנו כייס רק כפי שתפסנו לעוכב. ולא טוסס כשפסיו כמס שישלכ לרע כסאז אל סתן לו רק סוכ כפי אשר מתכנסו רשעים. אבל אם לא זכא דיש סוכרי ולין שפסיו לו רק ארסא שפסיו לכד. ולין סכניס מתגית מה שיוכל לנגיע לו רשע לנסוף: